

325. Markims kyrka.

Pl. 15.

Litteratur: B (16 och) 1152, L 492. J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 110; O. Celsius, SR 2, s. 69; Kyrkoinventarium 1829; Sveriges kyrkor, Uppland 4 (1920), s. 368.

Äldre avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Monumenta 3 och B 1152).

Enligt Peringskiöld fanns runstenen »I Sakerstijemuren i 4 st. söndersl. och serskilt inmurade.» På träsnittet i *Monumenta* är Helgonius' signum »P H» ändrat till Peringskiölds »I. P.» B 16 har endast lokaluppgiften »I Sakerstie muren», men bild saknas här. Träsnittet har i stället blivit infört i slutet av boken, under n:r 1152. Som överskrift finnes där den allmänna uppgiften »I Markims Sochn i Upland». På Helgonius' teckning ha de fyra stycken, som voro »serskilt inmurade», d. v. s. på olika ställen i sakristians vägg, blivit passade tillsammans. Ristningen har därmed blivit fullständig, så när som på ett stycke i v. hörnet upptill. Ännu i »Kyrkoinventariet» 1829 omtalas runstenen såsom synlig: »Runstenar. 2^{ne} sådane äro inmurade i Sacristiväggen och äro deras påskrifter synlige på yttre sidan.» Kyrkan blev sedermera rappad, och de fyra fragmenten doldes under kalkputsen. I sept. 1942 knackades putsen bort, och fragmenten anträffades; tre av dem sutto i sakristians östra vägg och ett i den norra väggen. Stenen lagades och restes på kyrkogården N om kyrkan, några meter NV om sakristian. Ett stycke av stenen på v. sidan upptill saknas. Det fanns icke heller på 1600-talet och är måhända inmurat i väggen med runorna inåt.

Sakristian är sannolikt uppförd under 1400-talet.

Ljusgrå gnejsgranit. Stenen är mycket stor, i sin helhet omkr. 3,50 m. i höjd. Den nuvarande höjden över markytan är 2,50 m., bredd (över mitten) 1,45 m., största bredd 1,80 m. Ristningslinjerna äro smala och grunda, men synnerligen säkert huggna, av en skicklig och yrkeskunnig ristare. På det hela taget är inskriften tydlig och väl bevarad.

Ornamentiken är rätt originell. Runslingan är på vanligt sätt lagd längs stenens ytterkanter. Rundjurets huvud och stjärt korsa varandra nedtill mitt på stenen. Stjärten går upp i en stor ögla i ristningens mitt. Inne i ögla står ett enkelt kors. Från drakhuvudet utgår en nacktofs, som är utbildad till ett smalt band; detta upprepar stjärtändans stora ögla och knyter i en åttformig vindling ormkroppen samman.

Inskrift:

× **pilini**fr × **auk** × **þur** . . . **stain** × **iftir** **fraistain** × **faþur** **sin auk** × **uif** . . . **at** × **inah** **sin**
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

pilinifr ok Þor- . . . stæin æftir Frøystæin, faður sinn, ok Vi- . . . at mað sinn.

»**pilini**fr och Þor- . . . [lätto resa] stenen efter Frøsten, sin fader, och Vi- . . . efter sin frände.»

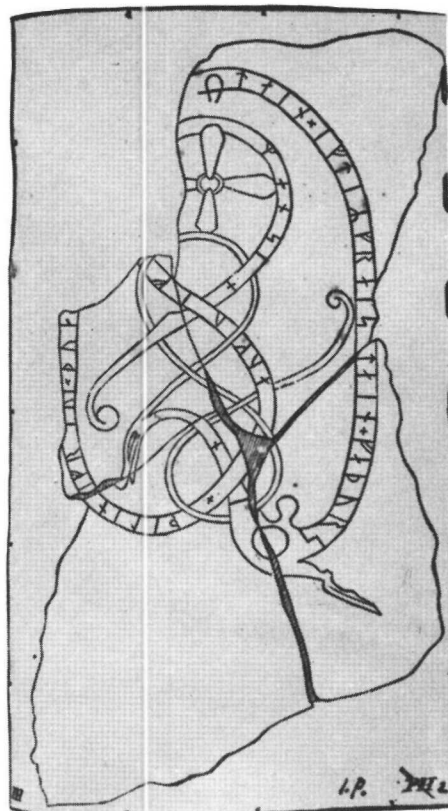

Fig. 37. U 325. Markims kyrka.
Efter B 1152.

Till läsningen: Inskriften börjar nedtill på v. sidan i rundjurets stjärt, går sedan baklänges genom runkroppen längs stenens ytterkanter till djurets huvud och avslutas i den på stenens mitt ögleformigt upprullade stjärten. Alla runorna i det första namnet 1—8 **pilinifr** äro fullt säkra. Runorna 9—11 **auk** äro skadade upptill, men 9 **a** och 11 **k** äro dock fullt säkra. 14 **r** är även skadat, men hst är tydlig och mellersta delen av bst är svagt synlig och någorlunda säker. Övre delen av 15 **s** är borta, mellanstapeln är skadad och svag, nedre stapeln fullt bevarad. 20 **i** är icke stunget. Intet sk synes ha funnits efter 24 **a**, 38 **r**, 41 **n**, 52 **h** och 55 **n**. 45—47 **uif** är säkert, men övre delen av 46 **i** är skadad i sprickan, och runan kan måhända ha varit ett **l**. Därefter fattas 4 à 5 runor jämte ett sk. Namnet kan ha varit **uifastr** eller möjligen en sammansättning med **ulf-**. 48—49 **at** är tydligt. 52 **h** är fullt säkert, om också bst äro något grunt huggna eller vittrade.

Hadorph o. Helgonius: 1—8 **pilinifr**. 9 **a** och 11 **k** saknas. 14 **a** med bst endast t. h. (L 492 har i stället 12—14 **pur**). 15 **s** saknas. 45—47 **uif**; men sprickan fanns redan då vid toppen av 46 **i**. 48—49 **at** saknas. 52 **n**.

Inskriften börjar tydligen med två namn. Det andra har varit en sammansättning med *Por-*. Det första namnet **pilinifr** är dunkelt. Ett öknamn *Pilinafr* till isl. *pili*, n. 'brädvägg' och *nafr* 'näver' vore formellt tänkbart. Om namnet *Frøystæinn* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 75.

326. Husby, Markims sn.

Pl. 16.

Litteratur: B (15 och) 1128, L 493, D 2: 138. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 110; O. Celsius, SR 2, s. 68, 457; S. Bugge, *Runverser* (ATS 10: 1), s. 112 f.; E. Brate, *Sverges runinskrifter* (1922), s. 111, *Svenska runristare* (1925), s. 21, *Anteckningar* (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i *Monumenta* 3 och B 1128); Dybeck a. a.; Brate foto 1904 (ATA).

»Vthi Hussby öhren finnes 2^{ne} Runastenar liggiandes om kull och så påriktadt», uppgifves i *Ransakningarna*. Det är tydligen U 326 och 327 som åsyftas. Peringskiöld (*Monumenta*) har på träsnittet av U 327 uppgiften »Huseby örn vid landsvägen». B 15 och 1128 »Huseby ören». B 15 saknar bild; denna har senare blivit införd i bokens slut under n:r 1128. O. Celsius: »Markhem mellan kyrkian och Husby en klar sten uht med bäcken och bron på Husby ören.» De båda runstenarna ha sålunda stått på Husby örn, vid landsvägen, d. v. s. omkr. 200 m. NÖ om Husby, där landsvägen nu på en bro går över en norrifrån kommande bäck. Härifrån ha de sedermera blivit flyttade. Dybeck säger (1868) om U 326, att »stenen, hvilken redan för 25 år sedan, då jag först såg honom, stod såsom grindstolpe, der han ännu är, i Husby by, skall fordom varit vid bron öfver häradsvägen öster om byn. Det förkomna nedre stycket afslogs troligen när han flyttades. Han står nu tre fot i marken.» Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Lindholm». Ännu 1904, vid Brates besök, stod stenen rest »vid vägskalet i Husby». Eftersom nedre delen av stenen var avslagen och den sålunda saknade fot, befann sig en stor del av ristningen under jorden. Sedermera har stenen åter blivit flyttad och står nu rest på en berghäll 10 m. V om landsvägen och 80 m. NÖ om Husby mangårdsbyggnad, omkr. 125 m. VSV om den ursprungliga platsen vid landsvägsbron.

Röd granit. Höjd 1,99 m., bredd 0,99 m. Nedersta delen av ristningen saknas, med några runor vid inskriftens början och slut. Ytan är slät och jämn. Ristningslinjerna äro smala och grunda. Ristningen är i stort sett väl bevarad.